

Teijo Saari

Anestesiologian ja
tehohoidon professori (ma)
Turun yliopisto
teisaa[at]utu.fi

Kadonnutta aikaa etsimässä

Silloin, kun Turussakin vielä näytettiin elokuvia, istuin usein elokuvateatterin Dianassa. Siellä tuli nähtyä *High Fidelity* -niminen raina, jossa päähenkilö etsiesään elämänsä suuntaa ja tarkoitusta rakentaa listoja kaikkien aikojen rock-kappaleista ja levyistä. Viime perjantaina, istuessani kuuntelemassa SAY:n kevätkokouksen luentoja, mietin miten Risto Santin syksyllä 1991 pitämä luento lääkärin professiosta ja lääkärintyön autonomiasta säilyttää edelleenkin ykköspaikan kaikkien aikojen *top five* -listallani. Kevätkokouksen luentoja tuskin kukaan erehtyy huonoiksi moittimaan, mutta minulle esitykset näyttäytyivät monessa suhteessa reunahuomautuksina Santin aikanaan luennoimiin teemoihin.

Näin jälkepäin miettien Santti ampui kovilla huolimatta siitä, että luentosalissa istui juuri lääketieteen opintonsa aloittaneita varhaisaikuisia. Luennoitsija määritteli mitään kaunistelematta suuntaviivat lääkärintyön kivijalan rakentamiseksi: kollegiolla on oltava oikeus itse määritellä lääkäriys, sen rajat ja sisällöt. Toisin sanoen, me päätämme itse koeteltuun tutkimustietoon perustuen, kuka potilaistamme saa hoitoa, kuinka paljon ja milloin. Tukeutuen aktiiviseen tutkimustyöhön ja lääkärietiikan keskeisiin, joskin keskenään ikävän ristiriitaisiin periaatteisiin.

Onkin ihmeellistä, miten vähän lääkärikunta keskustele työnsä perustaa rakentavista eettisistä periaatteista. Lääketieteellisen etiikan professori Veikko Launis kuvasi ilmiötä omassa puheenvuorossaan, todeten legalismin tulleen osaksi nykyihmisen arkea myös lääketieteessä. Näemme tämän arjessa; pelkäämme päätöksiä niin hysteerisesti, että teemme asioita siirtääksemme päätöksentekoa eteenpäin. Jokainen päivystysleikkaussalissa päivystänyt anestesiakollega törmää ilmiöön, jossa meille hoetaan potilaan kuolevan, ellei juuri tätä hoitoa tai leikkausta tehdä. Leikkauspäätös toimii laastarina, kun meidän pitäisi itse asiassa todeta hoidon rajojen tulleen vastaan.

Olen tuskin ainoa päättään seinään hakannut kollega, joka pitää edellä kuvattua päätöksentekoa kestävämmänä. Inhimillistä ja ymmärrettävää,

mutta eettisesti kestävämmä. Teknologia tuottaa meille työkaluja, joilla voimme pitää ihmisen viitaalielimiä hengissä päiväkausia. Ilmeistä onkin, että meidän tulee professiomme sisällä käydä vakava arvokeskustelu siitä, mihin tasapainoon keskenään ristiriitaiset eettiset periaatteemme laitamme. Taloudelliset resurssit eivät enää salli kaiken mahdollisen hyvän tekemistä, varsinkin kun samaan aikaan saamme lukea täysin kestävämmästä tilanteesta esimerkiksi vanhustenhuollossa.

Kevätkokouksen toinen *top five* -sijoituksesta kilpaillut luennoitsija oli professori Esko Valtaoja. Pyysimme hänet puhumaan tiedon merkityksestä tulevaisuudessa. Menemättä sen tarkemmin yksityiskohtiin totean hänen puheensa antaneen eväitä pohdiskeluuni kollegakunnan päätöksenteon rapiosta. Valtaoja totesi tiedon olevan ainoa asia, jota maapallolla ja ihmiskunnalla löytyy enemmän kuin koskaan. Tiedon avulla ja sitä viisaasti käyttämällä pystymme ratkaisemaan mahdottomaltakin tuntuvia ongelmia.

Jos ja vain jos meillä on tietoa. Kuten Valtaoja totesi, tutkimustyön arvostus ja määrä ovat pienentyneet jatkuvasti viimeisten kymmenen vuoden aikana. Jaan maan viisaiden huolen suomalaisen tieteen näivettymisestä ihmeteltyäni reilun vuoden verran erään suomalaisen kaupungin akateemista sairaalamailmaa ja sen tulevaisuudennäkymiä. Arjen äänet ovat kuin Ravelin Bolerosta; itsepintaisen samanlaisena toistuvia hokemia siitä, miten keskittyminen kliiniseen työhön on tärkeää, miten uusien teknologioiden valjastaminen potilaan parhaaksi muuttuu työn olennaiseksi sisällöksi. Teema varioi ja kehittyi monimutkaisemmaksi, mutta huolestuttavaa on, ettei se muutu. Uuden tiedon tuottamista, tutkimustyötä ei katsota osaksi lääkärin professiota, koska on niin kova kiire hoitaa potilasta. Päivä kerrallaan.

Mahtuu maailmaan melua, mutta mitä huu-don tueksi? Totean edellisen proffan palstan kirjoittajan, professori Hannu Kokin lailla: koulutusta ja tutkimusta. Lääkäri ei ole koskaan valmis ammattiinsa, jonka sisältö muuttuu jatkuvasti. ■

Uuden tiedon tuottamista, tutkimustyötä ei katsota osaksi lääkärin professiota, koska on niin kova kiire hoitaa potilasta.